

Professionalisering van leraren ter bevordering van zelfsturend leren van basisschoolleerlingen

Patrick Sins: Lectoraat Vernieuwingsonderwijs, Saxion Hogeschool;
Thomas More Hogeschool

Emmy Vrieling: Welten-instituut, Open Universiteit

Conny Senders: Basisschool St. Bavo

- ✧ Zelfsturend leren is van belang voor zowel
  - leerprestaties als
  - leermotivatie van leerlingen

- ✧ Zelfsturend leren is effectief voor nu en de toekomst

- ✧ Leraren spelen een cruciale rol
  - Direct: Instructie van strategieën
  - Indirect: Inrichten van de leeromgeving

(Zimmerman, 2002, 2013; Pintrich, 2004)
- ✧ Leraren erkennen dat het onderwijzen van zelfsturend leren van belang is voor het leren van hun leerlingen

(Dignath-van Ewijk & Van der Werf, 2012; Vandeveldde, Vandenbussche, & Van Keer, 2012; Vrieling, Bastiaens, & Stijnen, 2012)

Van het effectief bevorderen van zelfsturend leren komt in de basisschool–praktijk nog weinig terecht.

- Expliciete instructie meest effectieve onderwijsvorm
(McKeachie, Pintrich, & Lin, 1985; Hattie, 2009)
- Expliciete instructie komt echter nauwelijks voor
(Kistner et al., 2010; Dignath–van Ewijk & Van der Werf, 2012)
- Impliciet wordt er wel aandacht aan besteed
- https://www.youtube.com/watch?v=6p_e5w6lin4

✧ Ons doel is om leerkrachten te professionaliseren in het effectief bevorderen van zelfsturend leren

✧ Door....:

✧ Expliciete *i*nstructie

✧ *i*ntegratie in de leerstof

✧ Afstemmen op *i*ndividu

(Sins, Van Dijk, & Vrieling, 2016)

Fases en Categorieën

(gebaseerd op Pintrich, 2004)

iSELF

Hoe kan ik ZELF nieuwe dingen leren?

WAT ga ik Leren?

HOE ga ik dit Leren?

WAAROM is het interessant
om dit te Leren?

HOE maak ik
het interessant?

hoe PLAN ik de
taak in?

heb ik HULP nodig of
kan ik het ALLEEN?

wat moet ik doen om
te kunnen BEGINNEN?

gaat het GOED?

wat kan ik doen om het
BETER te laten gaan?

vind ik het nog
INTERESSANT?

wat kan ik doen om het
WEER interessant te maken?

werk ik volgens PLANNING?

heb ik HULP nodig?

heb ik de goede
MATERIALEN?

welke ANDERE materialen heb
ik nodig om door te kunnen?

heb ik mijn DOEL
behaald?

vond ik het
INTERESSANT?

heb ik me aan de
PLANNING kunnen houden?

heb ik OP TIJD en aan de
JUISTE PERSOON om hulp gevraagd?

had ik de goede VOORBEREIDINGEN
gedaan om de taak te kunnen doen?

- ✧ De effectiviteit van de aanpak werd onderzocht
  - **Direct**: kwantiteit en kwaliteit van de instructie van strategieën voor zelfsturend leren
  - **Indirect**: de mate waarin de **inrichting van de leeromgeving** bijdraagt aan het zelfsturend leren van leerlingen.

- ✧ Quasi-experimenteel
- ✧ 16 scholen; 50 leerkrachten
- ✧ Observaties

Observatie leerkrachtgedrag bij directe instructie

- Assessing how Teachers Enhance Self-Regulated Learning (ATES) (Dignath-van Ewijk, Dickhäuser & Büttner, 2013)

Per minuut werd gescoord:

* Kwantiteit zelfsturend leren

- Hoe vaak

Cognitieve – Metacognitieve – Motivationale strategieën

- Onderscheid in fases **VOOR**, **TIJDENS** en **NA** het leren

* Kwaliteit zelfsturend leren

- Per strategie nagaan of de leraar **impliciete** of **expliciete** instructie geeft

Observatie leerkrachtgedrag

Type strategieën:

Voor het leren		Tijdens het leren		Na het leren	
Organisatie		Voorkennis activeren		Monitoren en Evalueren	
Planning		Probleem oplossen		Jezelf motiveren	
		Hulpbronnen inzetten		Gebruik maken v Feedback	
		Sturen van actie		Reflecteren	

Leeromgeving

Indirecte instructie

- **Coöperatieve werkvormen** (De Corte et al., 2004; Boekaerts & Corno, 2005)
  - * Coöperatief leren, samenwerkopdrachten, overleggen
- **Constructivistisch leren** (Paris & Paris, 2001)
  - * Actieve kennisconstructie
  - * Complexe, open opdrachten
  - * Verschillende oplossingen
- **Zelfsturend leren** (Dignath et al., 2013; Zimmerman, 2013; White & DiBenedetto, 2015)
  - * Leerling heeft enige mate van beslissingsvrijheid
  - * Balans tussen leerkracht gestuurd – leerling gestuurd
- **Transfer** (Veenman et al., 2006; Zimmerman, 2013; White & DiBenedetto, 2015)
  - * Leerinhoud plaatsen in authentieke en levensechte context
  - * Belichten vanuit diverse perspectieven

Resultaten:

- ✧ Weinig expliciete instructie zichtbaar in beide condities.
- ✧ De *i*Self aanpak heeft geen significante verschillen gegenereerd op de expliciete instructievaardigheden van leerkrachten.
- ✧ Er is wel een significant verschil geconstateerd voor 'Transfer' in de leeromgeving.

Conclusie:

- ✧ De *i* Self aanpak heeft wel een positieve tendens teweeg gebracht in de experimentele groep t.a.v. de expliciete instructievaardigheden van leerkrachten.
- ✧ Het professionaliseren van leerkrachten op het gebied van expliciete instructie van zelfsturend leren strategieën en een stimulerende leeromgeving is niet eenvoudig en vergt de nodige tijd en inspanningen.
- ✧ Een langere implementatiefase en begeleiding van de *i* Self-coaches is nodig.

- **Training:**
  - Train de trainer– principe
  - iSelf coach op school
- **Materialen die beschikbaar zijn:**
  - Handboek van iSelf
  - Poster (download)
  - Flowchart (download)
  - Weekkalender

- **Meer informatie via**

<https://www.saxion.nl/onderzoek/meer-onderzoek/vernieuwingsonderwijs/iself>

- ✧ In hoeverre wordt zelfsturend leren in het onderwijsaanbod van lerarenopleiders opgenomen?
- ✧ Kan *i*Self daarin een rol spelen ?

Info over dit observatieonderzoek:
cjm.senders@gmail.com

